

Lietuvos ekonomikos prognozės ir Finansinio stabilumo apžvalga

Gediminas Šimkus

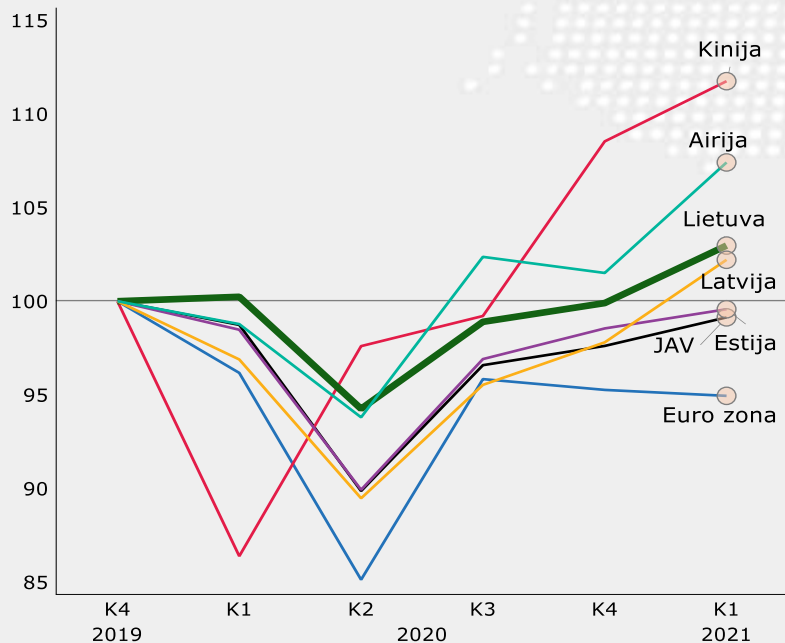
Lietuvos banko valdybos pirmininkas

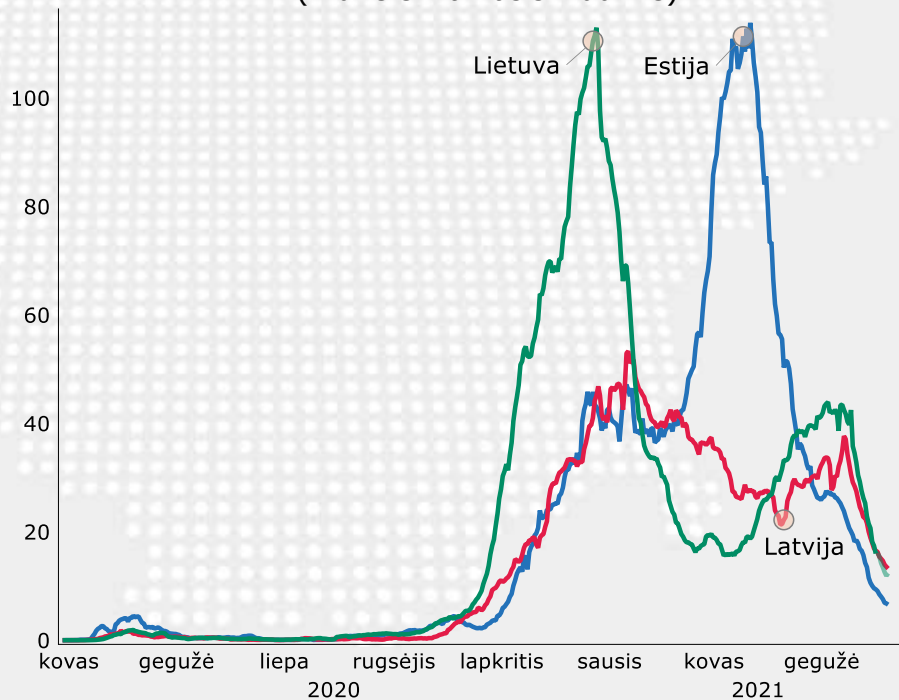
2021 m. birželio 14 d.

Lietuvos ekonomika viena pirmųjų grįžo į augimo kelią, o COVID-19 atvejų mažėjimas ir toliau nuteikia optimistiškai

BVP lygis pasirinktose šalyse
(indeksas, 2019 m. gruodžio mėn. = 100)

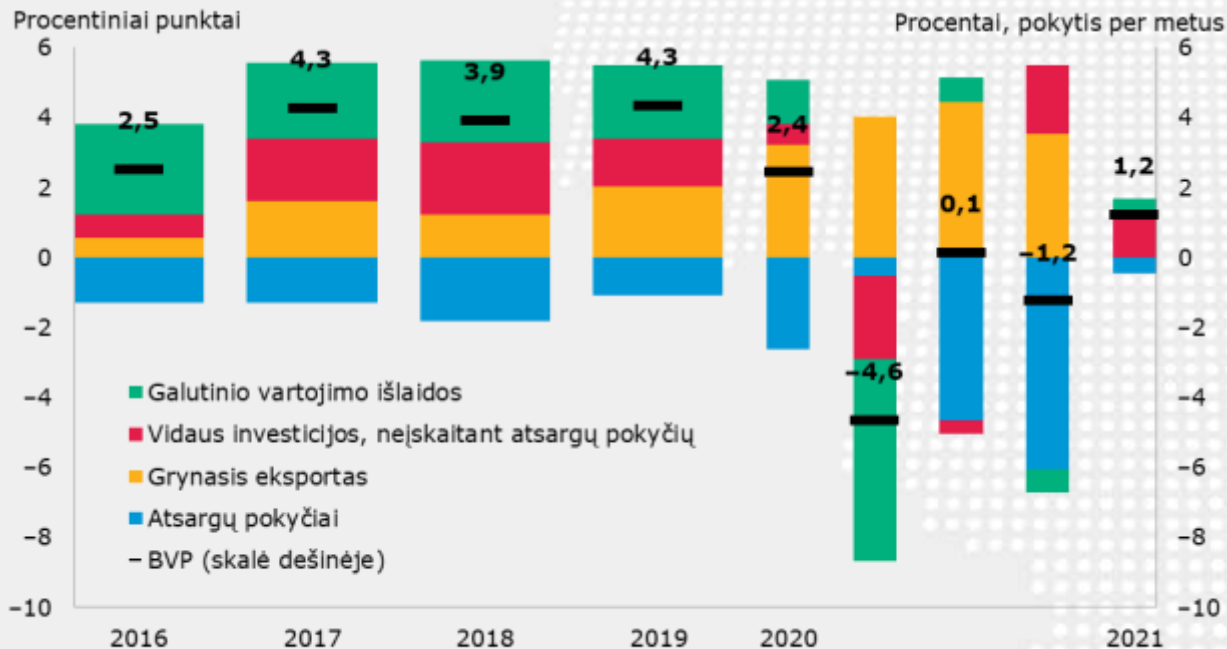
Naujų COVID-19 atvejų skaičius 100 000 gyventojų
(7 d. slenkamasis vidurkis)

Šiomet Lietuvos ekonomika ir toliau demonstruoja atsparumą

BVP kaitos veiksniai (išlaidų metodu)

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Prie nedidelio ekonomikos nuosmukio 2020 m. prisidėjo:

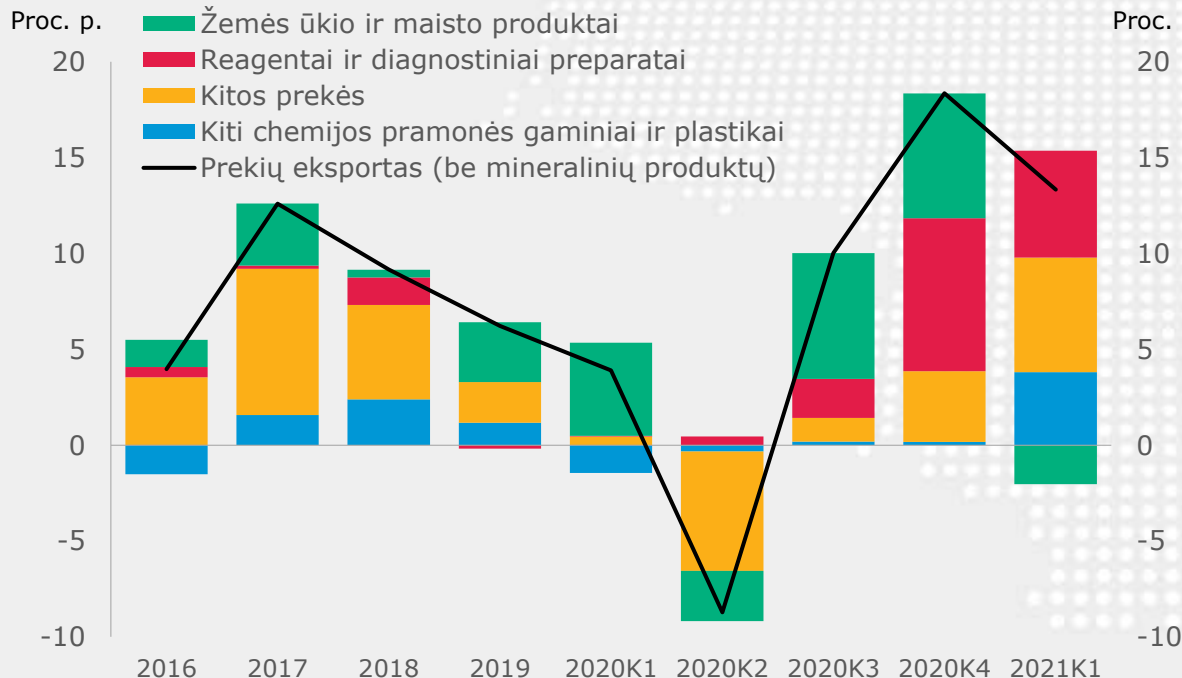
- Valdžios sektoriaus parama
- Nedidelė pirmoji pandemijos banga
- Sėkminga eksportuotojų veikla
- Maža ekonomikos priklausomybė nuo labiausiai paveiktų veiklų

2021 m. Lietuvos ekonomika ir toliau sparčiai auga, daugiausia dėl vidaus investicijų ir vartojimo augimo

Eksportuotojai ir toliau sparčiai didina apskukas, ypač daug prisideda reagentų gamyba

Lietuviškos kilmės prekių eksportas (be mineralinių produktų)

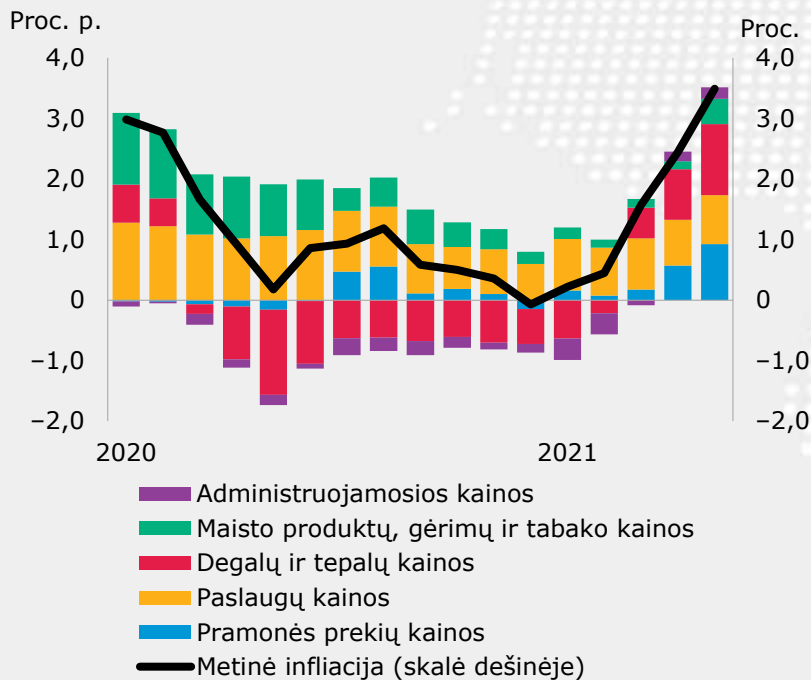
Prie Lietuvos prekių eksporto augimo 2020 m. daug prisidėjo chemijos pramonės gaminių (reagentų) ir žemės ūkio produktų (tabako gaminių ir grūdų) eksportas

2021 m. reagentų indėlis į eksporto augimą tebėra svarus, taip pat augimu labai išsiskiria baldai ir medienos gaminiai

Inflacija grįžo į priešpandeminį lygį daugiausia dėl naftos kainų atsigavimo ir atskirų prekių tiekimo trikdžių

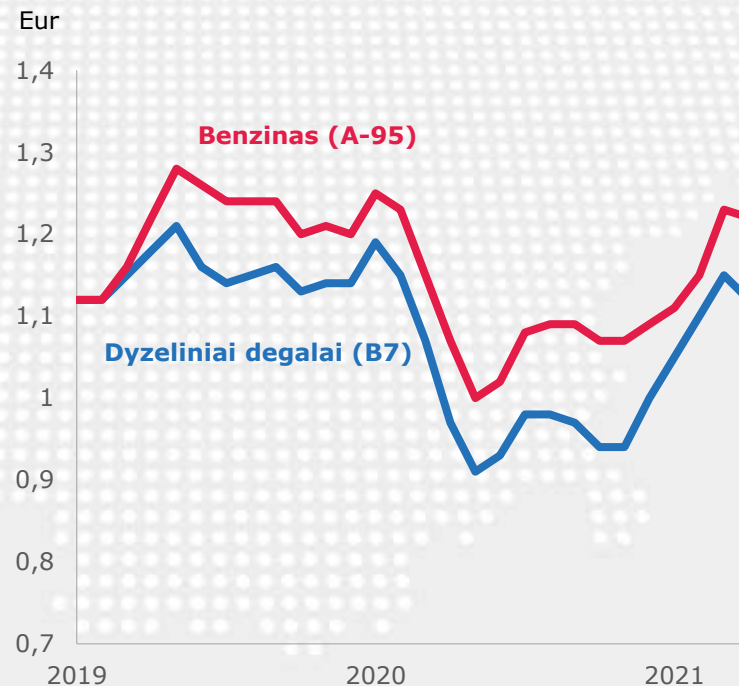

Metinė inflacija ir jos kaitos veiksniai

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Populiariausių degalų kainų kaita 2019–2021 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas.

Ūkio augimo prognozę geriname: nepaisant antrosios COVID-19 bangos, ekonominė padėtis metų pradžioje gerėjo

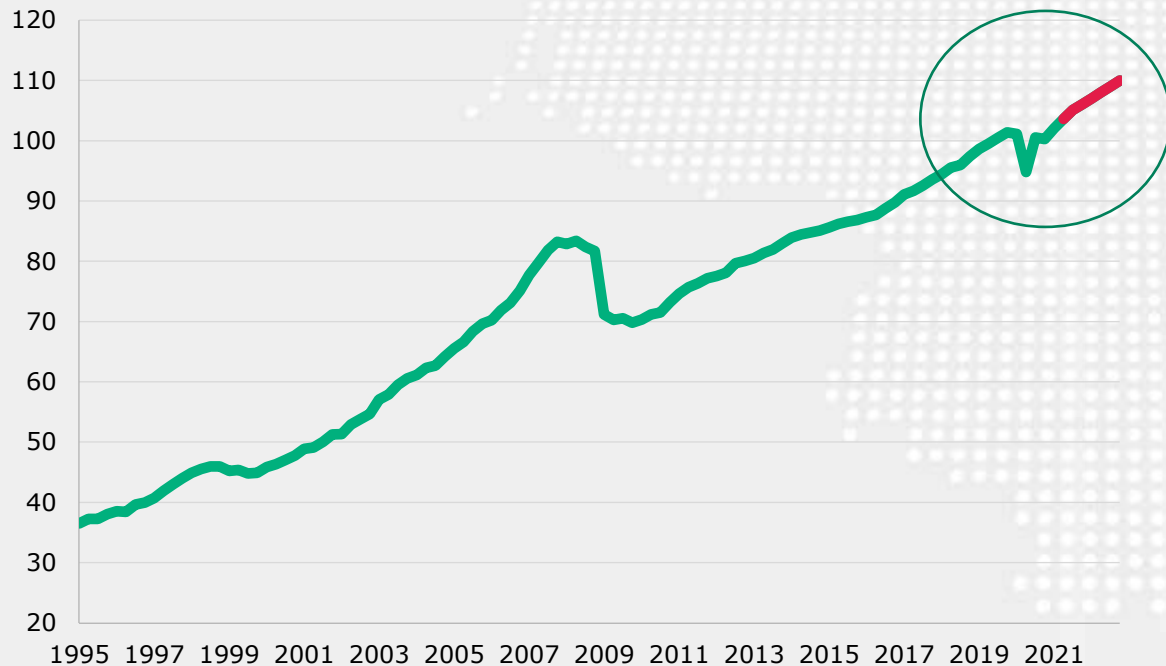
	2021 m. birželio mėn. (2021 m. kovo mėn.)		
	2020	2021	2022
Ekonominis aktyvumas (% , pokytis per metus)			
Realusis BVP	-0,8	5,1 (2,9)	4,1 (5,1)
Privatusis vartojimas	-2,1	6,2 (4,8)	6,5 (6,7)
Valdžios sektoriaus vartojimas	0,5	0,3 (0,0)	0,0 (0,0)
Investicijos	0,1	8,5 (5,0)	5,5 (5,0)
Eksportas	0,0	8,2 (5,9)	5,9 (5,9)
Importas	-5,7	11,4 (9,8)	7,9 (6,7)
Darbo rinka			
Nedarbo lygis (%)	8,5	7,1 (8,4)	6,6 (7,0)
Užimtumas (% , pokytis per metus)	-1,5	0,7 (0,5)	0,4 (1,5)
Kainos ir sąnaudos (% , pokytis per metus)			
Darbo užmokestis	10,2	7,0 (6,3)	5,9 (5,5)
SVKI	1,1	2,2 (1,6)	2,1 (1,9)

Tokia ekonomikos augimo prognozė viršija priešpandemines prognozes, iš dalies dėl geresnių atvirojo sektoriaus rodiklių

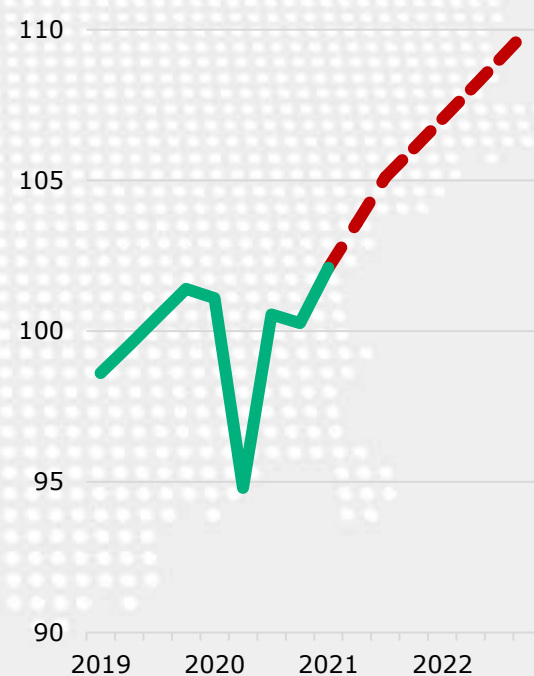

Lietuvos realiojo BVP raida ir prognozė (2021 m. birželio mėn.)

Indeksas, 2019 m. = 100

Indeksas, 2019 m. = 100

Šaltiniai: Statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

2. _____

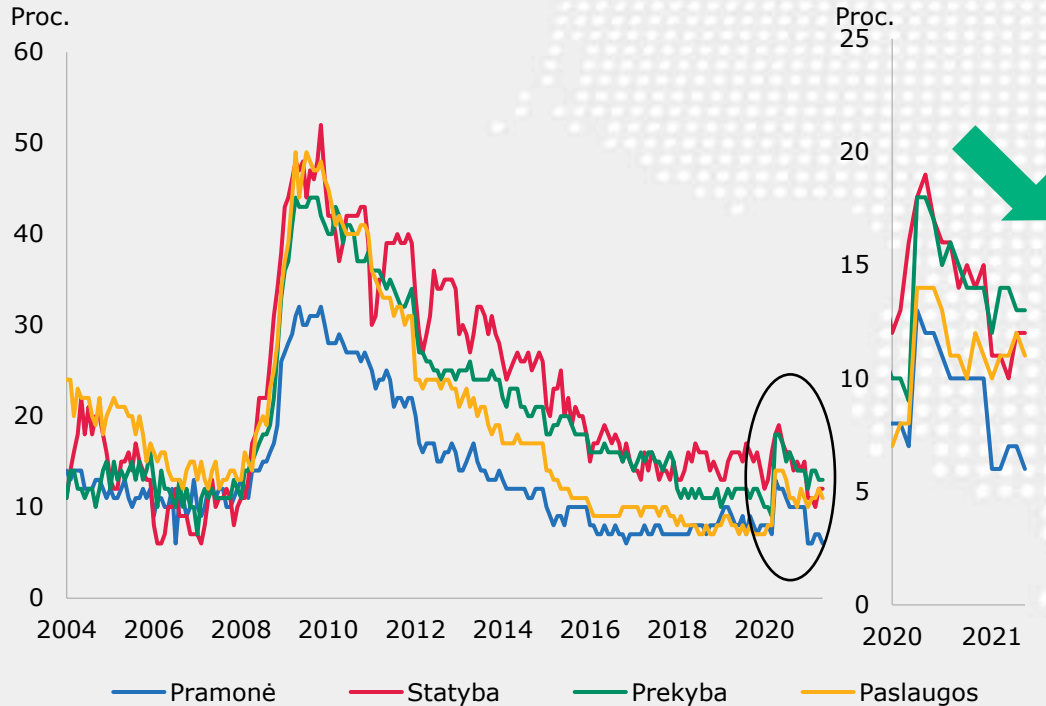
Finansinis stabilumas: naujausios tendencijos

Daugeliui įmonių Lietuvoje pavyko prisitaikyti prie ribojimų pandemijos metu, tačiau dalis veiklų buvo paveiktos labiau

Finansinių sunkumų patiriančių įmonių dalis

2020 m. prasidėjus pirmajam karantinui su finansiniais sunkumais susidūrė iki 19 % įmonių (2009 m. – iki 52 %)

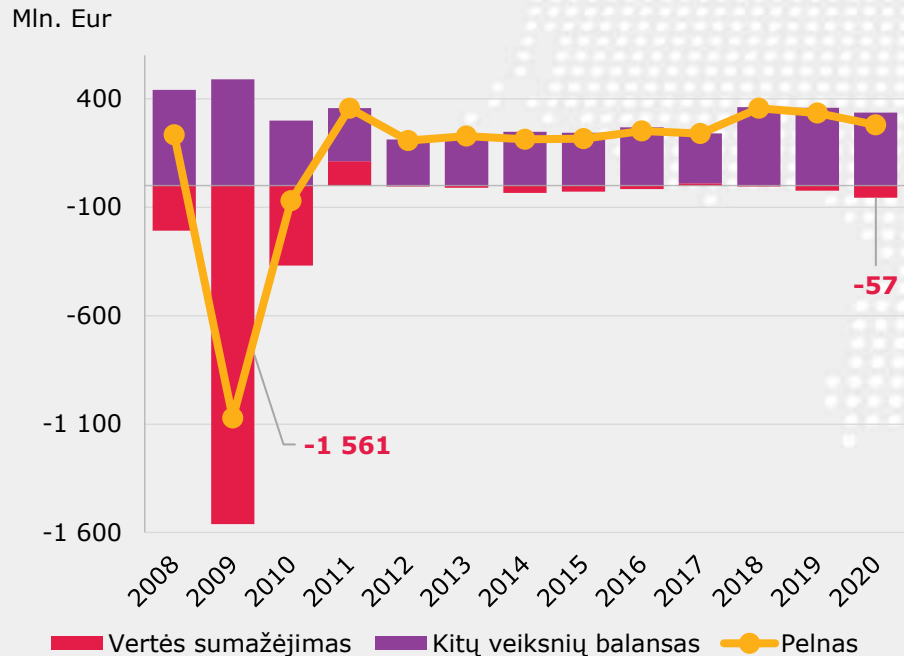
Finansiniai rodikliai rodo, kad bendra verslo būklė tebėra tvari, o prie to prisideda ir valstybės pagalba

Vis dėlto dalį paslaugų (38 %) ir prekybos (40 %) įmonių teberiboja suvaržymai, nemaža dalis tebesinaudoja valstybės pagalba

Bankų sektorius pandemijos metu rodo atsparumą

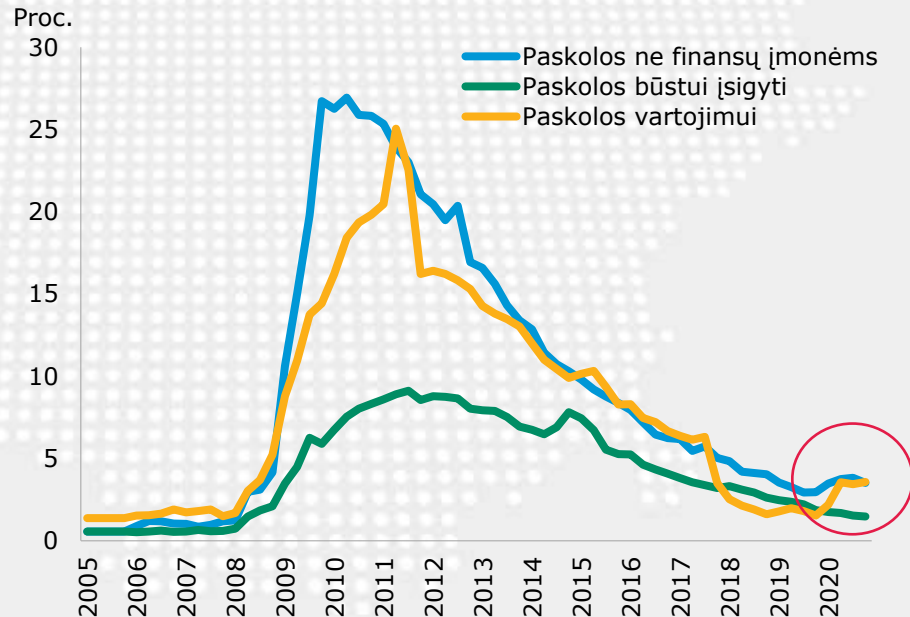

Bankų sektoriaus pelno (nuostolio) kaita

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Neveiksnius paskolas pagal paskolų segmentą

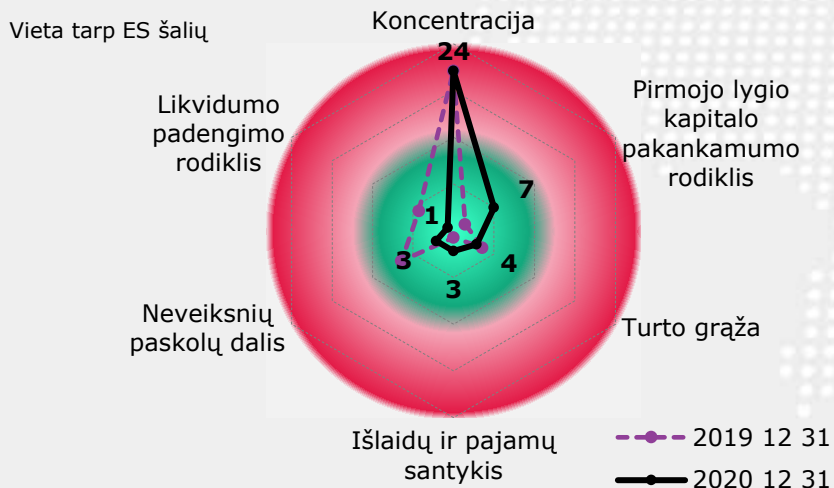

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Lietuvos bankų sektoriaus veiklos rodikliai tebėra vieni geriausių ES

Lietuvos bankų sektoriaus veiklos rodiklių palyginimas su rodikliais kitose ES šalyse

Sparčiai augant indėliams bankų sektoriaus likvidumas išaugo, o likvidumo padengimo rodiklis tapo didžiausiu ES (743 %)

Kapitalo pakankamumo rodiklis siekė 21,8 proc. ir reikšmingai viršijo reikalavimus

Išlaidos už neigiamas palūkanas per metus išaugo 65 proc. – iki 42,6 mln. Eur, o pajamos beveik nekito ir siekė 8 mln. Eur

Ir toliau bankų sektorius išsiskiria didele koncentracija

Šaltiniai: EBI, ECB ir Lietuvos banko skaičiavimai.

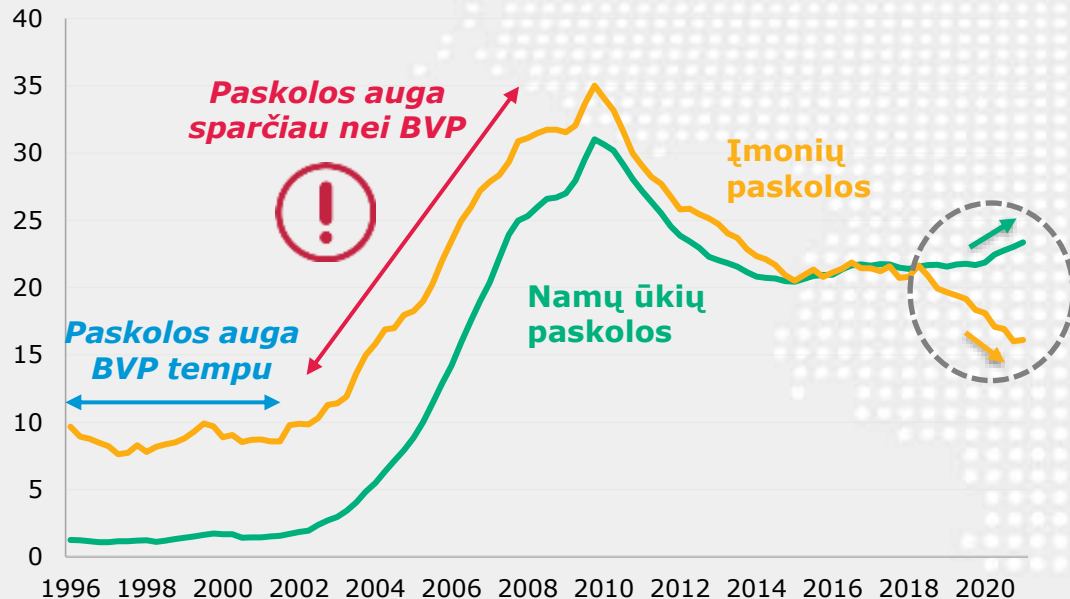
Pastabos: koncentracija matuojama Herfindahlio ir Hirschmano indeksu. Naujausi koncentracijos duomenys 2019 m. Žalia spalva rodo geresnį Lietuvos rodiklį nei daugumoje ES šalių, o raudona – blogesnį. EBI bankų imtis: *Swedbank*, *SEB*, Šiaulių bankas.

Kreditavimo tendencijos išsiskiria: namų ūkių įsiskolinimas padidėjo, o įmonių – sumažėjo

Kredito įstaigų paskolų ir BVP santykis

Proc., palyginti su BVP

Šaltiniai: Statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Gyventojų įsiskolinimo augimą
lėmė toliau aktyviai teiktos būsto
paskolos

Įmonių įsiskolinimas traukėsi dėl
spartaus paskolų portfelio
mažėjimo

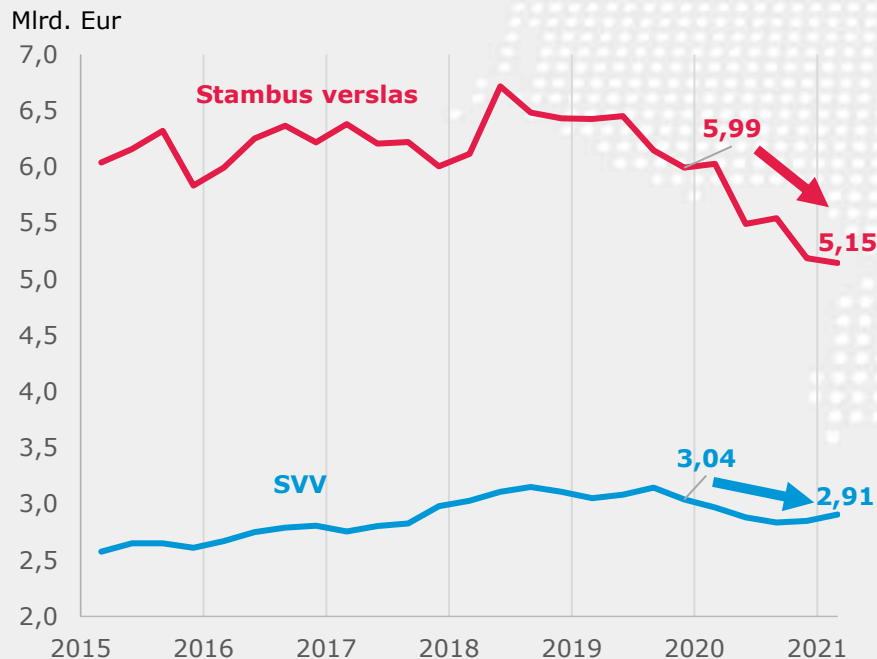
- 2021 m. balandžio mėn.:
- būsto paskolų portfelis augo **+9,5 %**
  - verslo paskolų portfelis mažėjo **-8,8 %**

Paskolų portfelio įmonėms
traukimasis Lietuvoje didžiausias,
o namų ūkių portfelio augimas –
tarp sparčiausių visoje ES

Įmonių paskolų portfelio traukimasi lėmė daugiausia didelės įmonės

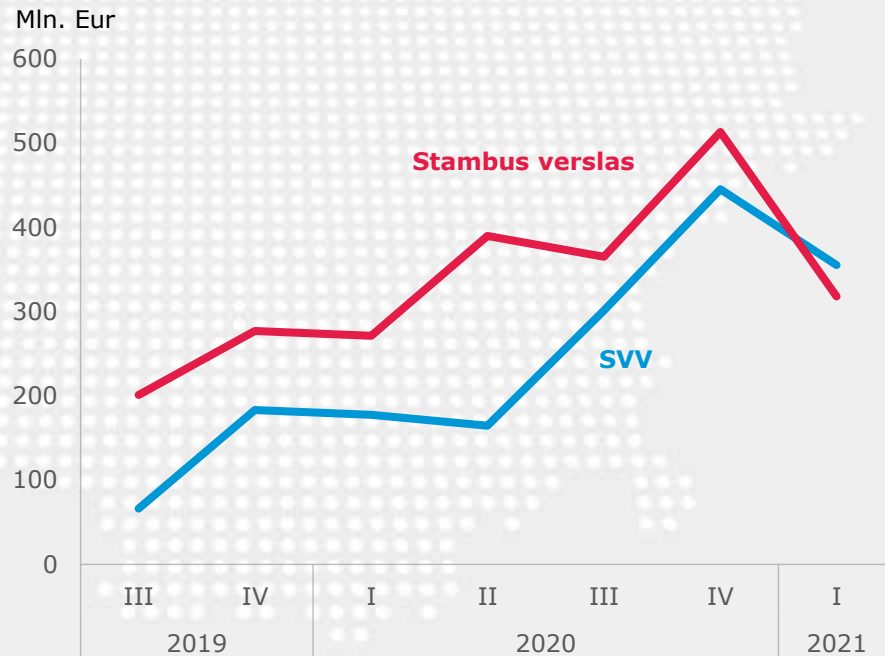

Verslo paskolų portfelis pagal įmonės dydį

Šaltinis: Lietuvos bankas.
Pastaba: SVV – smulkusis ir vidutinis verslas.

Naujų verslo paskolų srautas per ketvirtį pagal įmonių dydį

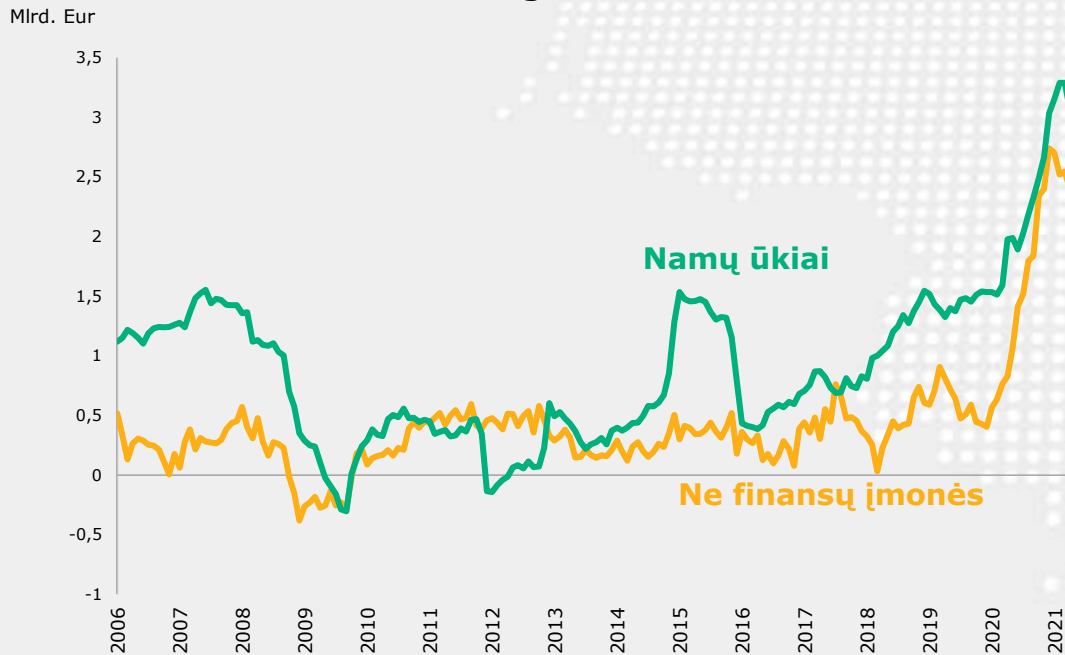

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Pandemijos metu gyventojų ir įmonių santaupos sparčiai išaugo: tai lėmė mažesnę įmonių poreikį skolintis

Ne finansų įmonių ir namų ūkių indėlių metinis augimas

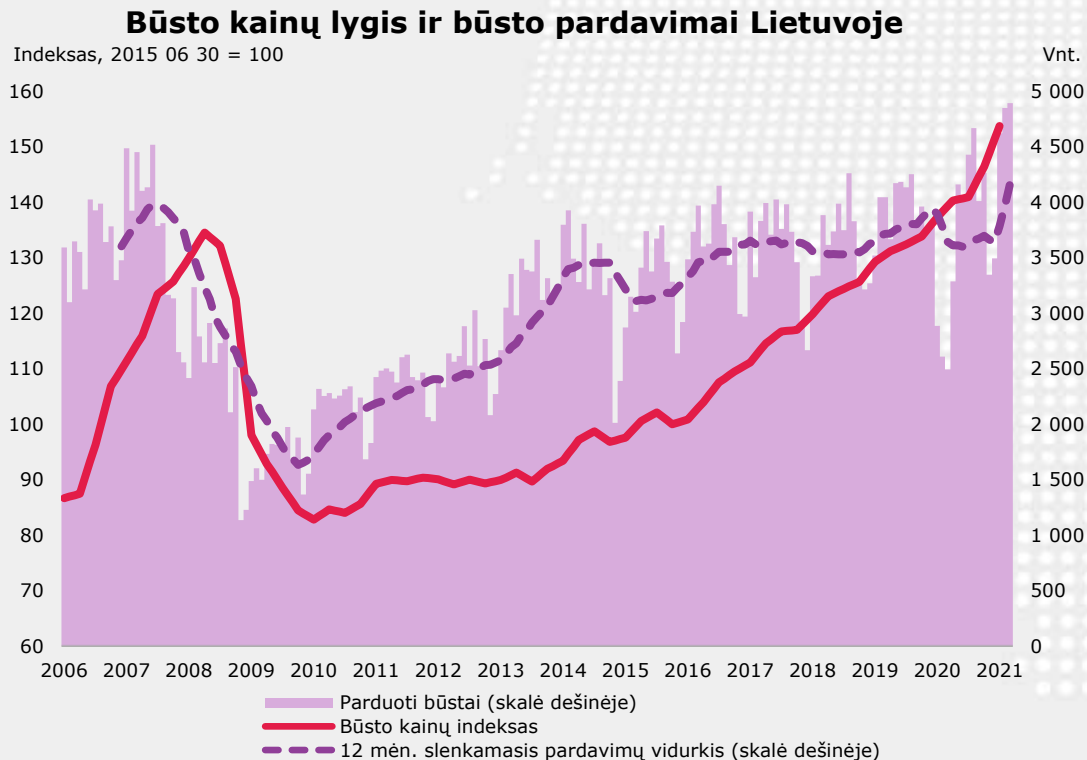
Verslas atidėjo atsargų pirkimą ir investicijas, todėl eksporto ir importo balansas gerėjo, o įmonėms pavyko sukaupti likvidžių lėšų

Įmonių likvidumą didino valstybės parama, įlieta skolinantis rinkose

Į Lietuvą ateinantys pinigų srautai ir atidedami vartojimo bei investicijų sprendimai didino įmonių ir gyventojų indėlius

Atsigaunant ekonomikai indėlių augimas jau slopsta

Po svyravimų 2020 m. būsto rinka atsigavo ir įgavo inerciją 2021 m. pradžioje

Šaltiniai: Registrų centras, Lietuvos statistikos departamentas, Lietuvos banko skaičiavimai.

Būsto pardavimo kainos 2021 m. I ketv. pakilo **12 %**, padidėjimas stebėtas ir daugelyje kitų Europos šalių

Būsto rinka pandemijos metu svyravo ir 2021 I ketv. patyrė „spyruoklės efektą“: būstų 2021 m. I ketv. buvo nupirkti **10,1** proc. daugiau nei prieš metus, tačiau **11,4** proc. mažiau nei 2020 m. IV ketv.

Pastaraisiais metais labiau išsiskyrė naujos statybos butų kainų augimas Vilniaus centrinėje dalyje

Kainų augimo įsibėgėjimas ir rizikų balanso pokyčiai reikalauja atidžios stebėsenos!

3. _____

Sisteminės rizikos

Sisteminės rizikos finansiniam stabilumui

 <p>Pablogėjusi suvaržymų paveiktų įmonių finansinė būklė ir su tuo susiję padariniai ekonomikai</p> 	Galimas įmonių bankrotų išaugimas ir to veikiamas nedarbo lygio didėjimas gali lemti sunkumus vykdant finansinius įsipareigojimus	
 <p>Istoriškai rekordinį aktyvumą pasiekusio gyvenamojo NT sektoriaus galimo perkaitimo rizika</p> 	Didelis rinkos aktyvumas ir lūkesčiai gali lemti būsto kainų perkaitimą	
 <p>Komercinio NT, ypač biurų ir prekybos patalpų, vertės sumažėjimo rizika</p> 	Dėl pandemijos keičiantis įpročiams, tikėtinas didesnis patalpų neužimtumas ir mažesnės nuomos kainos	
 <p>Rizika dėl galimos disbalansų Šiaurės šalyse korekcijos, esant didelei koncentracijai bankų sektoriuje</p> 	Augantys disbalansai NT rinkoje didina riziką Švedijos bankams: jų sprendimai gali paveikti kreditavimą Lietuvoje	

Pastabos:

Tamsiai Geltona spalva – vidutinis rizikos lygis

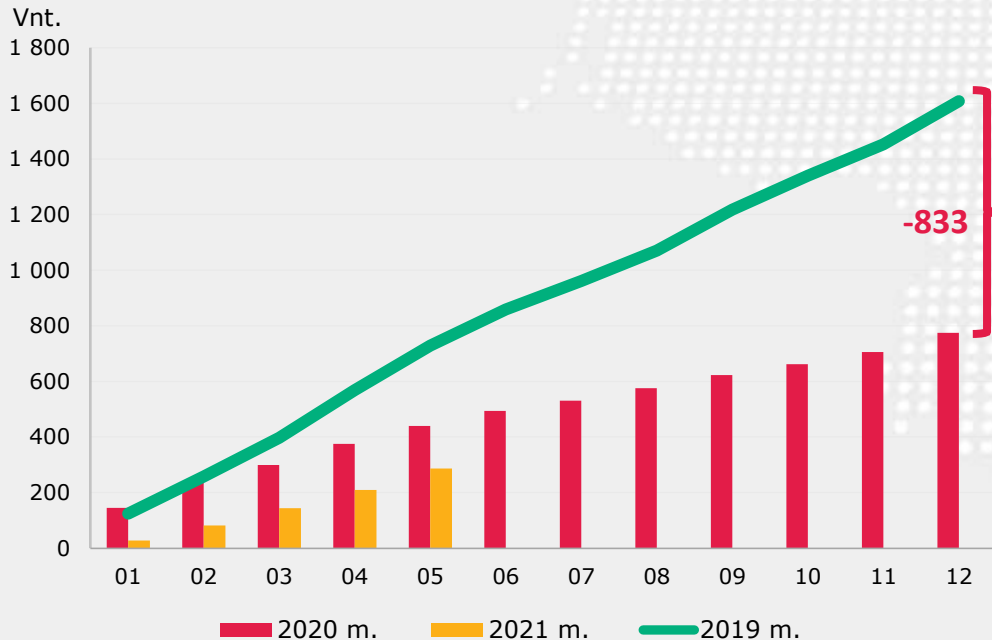
Šviesiai geltona spalva – žemas rizikos lygis

Rodyklės rodo rizikos svarbos pokytį per metus.

RIZIKA I: Pasibaigus valstybės pagalbai tikėtina bankrotų banga, ypač, paveiktuose sektoriuose

Pradėtų juridinių asmenų bankroto procesų skaičius

Per pandemiją pajamos ir pelningų įmonių dalis labiausiai krito pramoninės, maitinimo ir apgyvendinimo, verslo administravimo veiklose

- Materializavusis verslo bankrotų bangai:
- sutriktų įmonių tarpusavio atsiskaitymai
  - išaugtų neveiksnių paskolų dalis
  - išaugtų nedarbas
  - padidėtų kredito rizika valstybei

Trumpuoju laikotarpiu bankrotų šokas tikėtina išaugtų daugiau nei iki ankstesnių metų tendencijos

Rizikos poveikis finansų sistemai taip pat priklausys nuo nemokumo sąrangos efektyvumo – bankrotų šokas išryškintų taisytiną sąrangos vietas

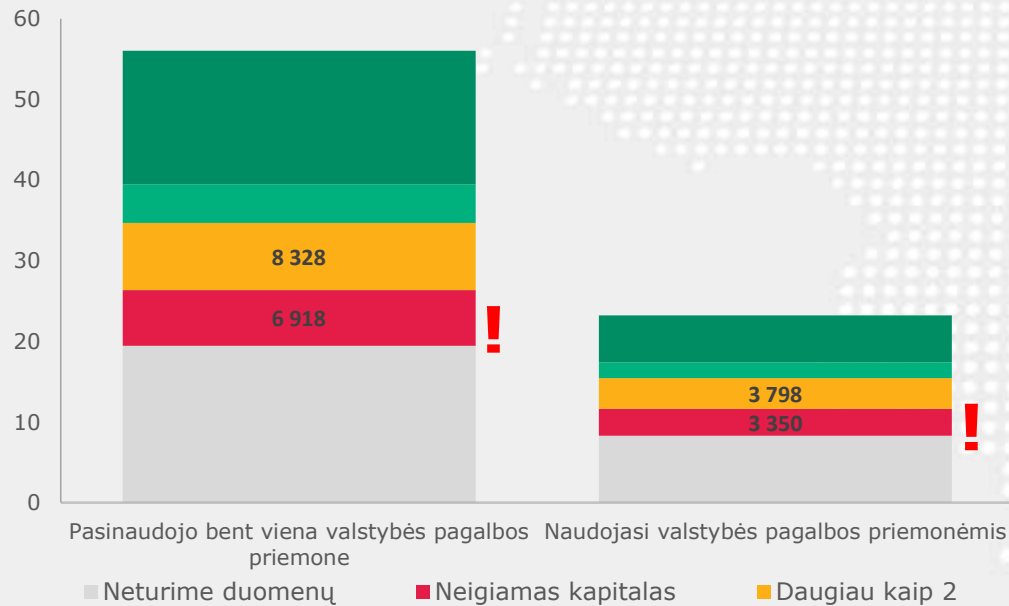
Šaltiniai: AVNT ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Dalis įmonių, gavusių paramą, yra vadinamosios įmonės zombiai, todėl svarbu užtikrinti nuoseklų įmonių finansinių ataskaitų pateikimą

Valstybės parama pasinaudojusios įmonės pagal skolos ir kapitalo santykį

Skaičius, tūkst.

Valstybės pagalbos priemonės verslui jau siekia daugiau nei 3 mlrd. Eur

Su neigiamu kapitalu veikia apie penktadalis įmonių. Tokia veikla didina kredito riziką, kelia klausimų dėl asmeninio vartojimo įmonių sąskaita

Dalis paramą gavusių įmonių taip pat veikė su neigiamu kapitalu, todėl svarbu užtikrinti skaidrų ir atsakingą įmonių finansinių ataskaitų pildymą

Valstybė prisiėmė dalį kredito rizikos – svarbu užtikrinti aiškią skolos stabilizavimo strategiją ateityje

Šaltiniai: VMI, Užimtumo tarnyba ir Lietuvos banko skaičiavimai.

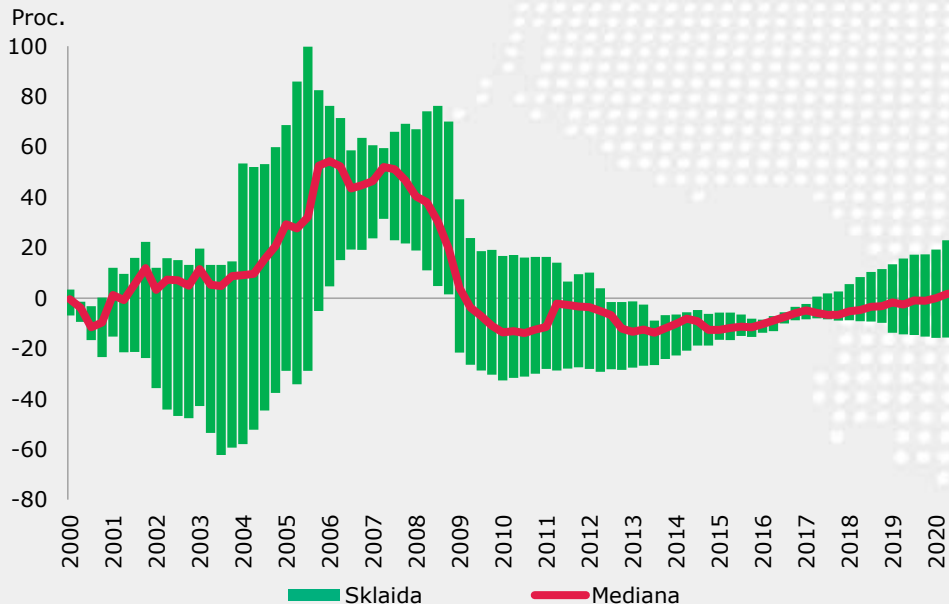
Pastaba: rodyklis, didesnis kaip 2, reiškia, kad įmonė galimai yra rizikinga. Tai priklauso ir nuo įmonės veiklos pobūdžio.

RIZIKA II: Stebima inertiška būsto paklausa gali lemti paklausos ir pasiūlos disbalansą bei netvarų kainų augimą

Būsto kainų atotrūkis nuo tikrosios vertės

Šaltiniai: Statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastaba: Įverčiai yra apskaičiuoti remiantis kainos ir nuomos santykiu, kainos ir pajamų santykiu, ekonometriniais modeliais ir HP filtru.

Spartus paklausos augimas, skatinamas „spyruoklės efekto“, optimistinių lūkesčių ir santaupų išaugimo kelia netvaraus kainų augimo riziką

Inercija būsto rinkoje gali formuoti nepagrįstus lūkesčius ir skatinti pernelyg didelį skolinimąsi

2021 m. pradžioje būsto kainų lygis tebėra tvarus, tačiau neatmestina, kad, augimui įsibėgėjus, kainos gali tapti pervertintos

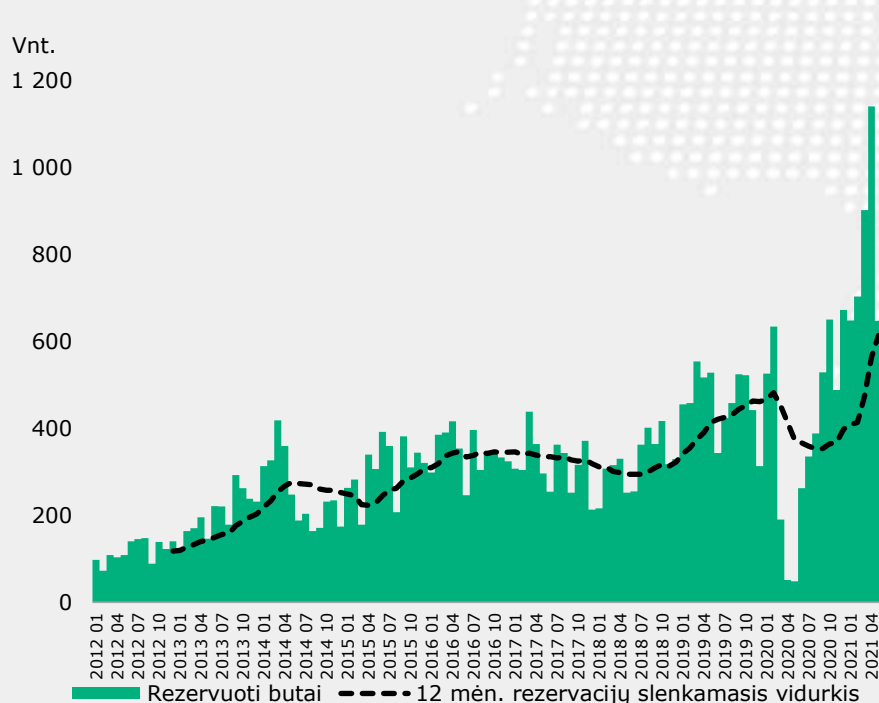
Riziką mažina tai, kad lig šiol būsto rinkos aktyvumą lėmė fundamentalūs veiksniai – didėjantys atlyginimai, palanki demografinė padėtis didmiesčiuose

Augančios naujų butų rezervacijos didina spaudimą kainoms, tačiau padidėjęs pradėtų statybų skaičius byloja apie didėsią pasiūlą

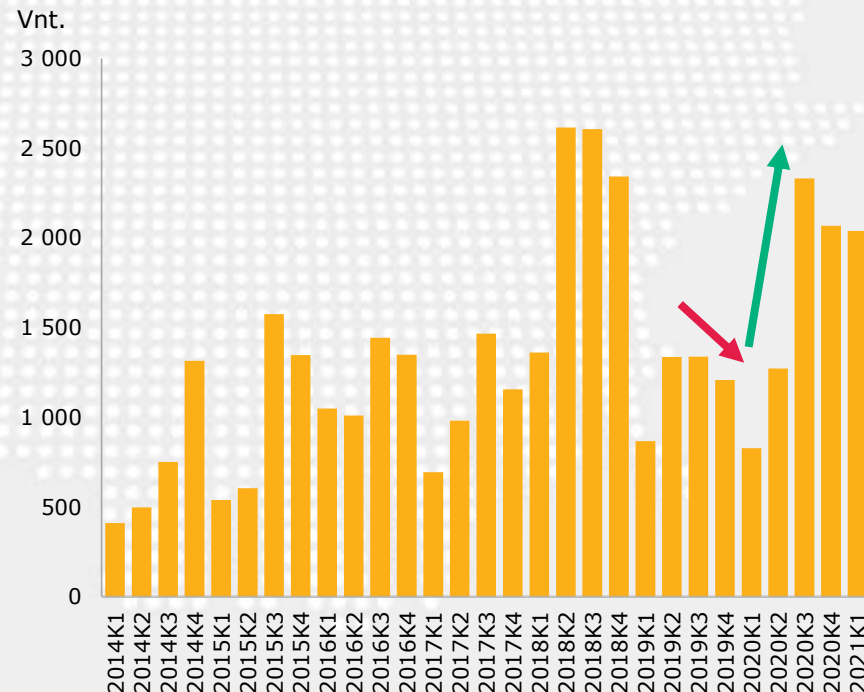

Butų pardavimai (rezervacijos) pirminėje rinkoje Vilniuje

Šaltiniai: UAB „Inreal“ ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pradėti statyti gyvenamieji pastatai Vilniuje

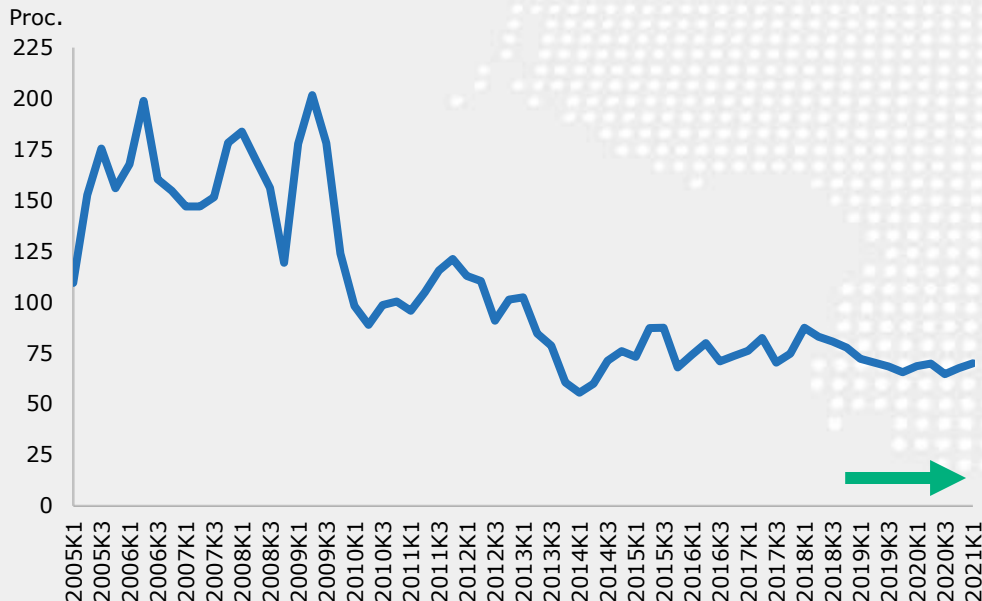
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

Kredito vaidmuo būsto rinkoje ir toliau yra stabilus: būsto pirkimų su paskola dalis ir paskolų teikimo standartai nekinta

Naujų būsto paskolų ir parduotų būstų vertės santykis

Šaltiniai: Lietuvos bankas ir Registrų centras.

Pastaba: DSTI - didžiausias vidutinės įmokos dydžio ir pajamų santykis (40 %), LTV - didžiausias leistinas gaunamo kredito dydžio ir įkeičiamo nekilnojamojo turto vertės santykis (85 %).

Nors būsto paskolų pastaruoju metu suteikiama daugiau, pirkimų su paskola dalis reikšmingai nekinta ir siekia 43 proc.

Namų ūkių kreditavimas būsto įsigijimui iki šio atitiko ekonomikos augimą, todėl nebuvo „perteklinis“

Skolinimo standartai (DSTI ir LTV) tebėra stabilūs, tai riboja būsto paskolų rizikingumą

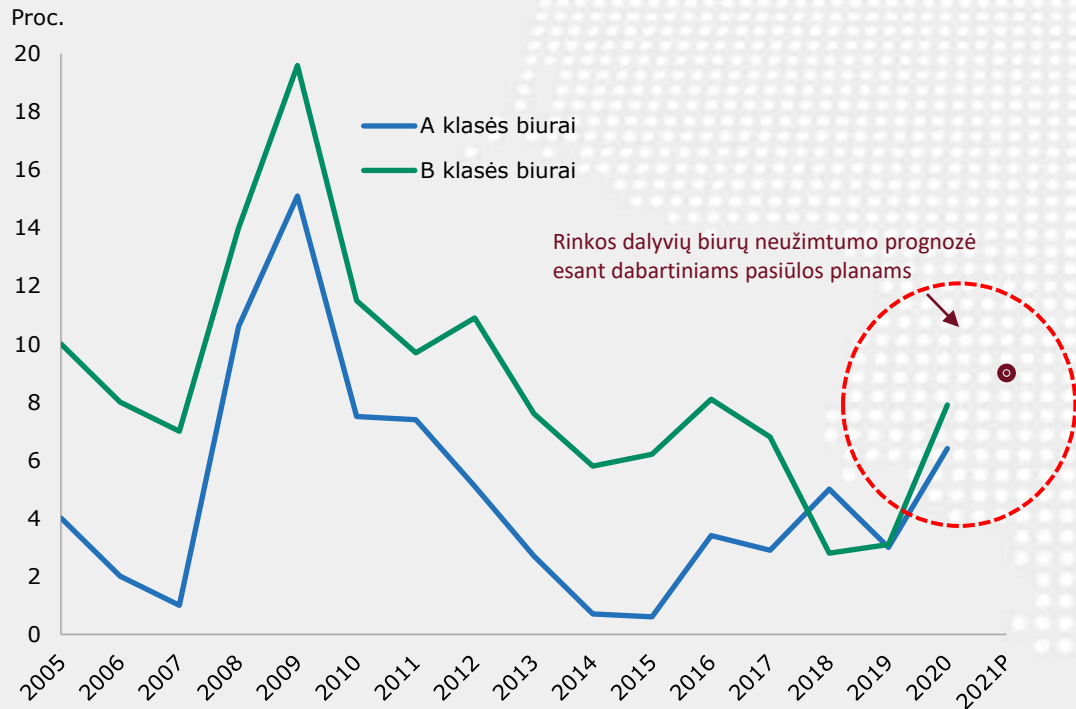
Nuo 2020 m. sumažėjusios palūkanų normos didino būsto su paskola įperkumą

RIZIKA III: Neapibrėžtumui dėl pandemijos vis dar esant, komercinio NT rinkoje gali susidaryti reikšmingų disbalansų

Biurų neužimtumo lygis Vilniuje

Biurų bei prekybos patalpų neužimtumas 2020 m. išaugo ir dėl vis dar esančio neapibrėžtumų gali dar padidėti

Komercinis NT – pagrindinė ne finansų įmonių įkeičiamo užstato rūšis, užtikrinanti 20 proc. visų paskolų

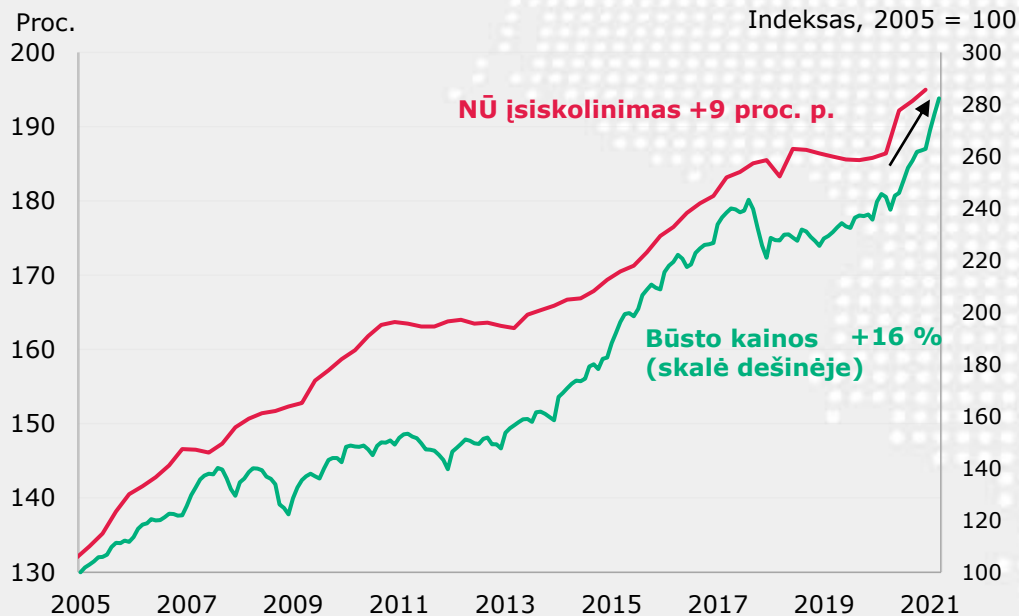
Komercinių patalpų paklausai mažėjant toliau, gali mažėti jų atsiperkamumas ir susidaryti spaudimas komercinio NT vertės kritimui

RIZIKA IV: Pandemija padidino disbalansų korekcijos Švedijoje tikimybę, o tai kelia riziką koncentruotam Lietuvos bankų sektoriui

Namų ūkių įsiskolinimo ir NT kainų raida Švedijoje

Šaltiniai: Statistics Sweden ir Valueguard.

Koncentracija Lietuvos bankų sektoriuje ir toliau didėjo, todėl sektorius tebėra priklausomas nuo pavienių bankų

Rizikos Švedijoje:

- Kylančios NT kainos ir didėjantis namų ūkių įsiskolinimas
- Stiprios bankų sąsajos su komercinio NT rinka
- Didelis bankų finansavimasis rinkose

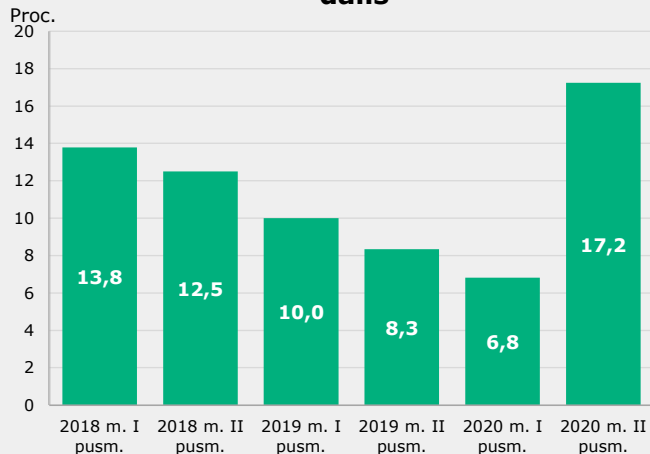
Sumažėjusi Lietuvos bankų priklausomybė nuo užsienio bankų finansavimosi mažina galimą šios rizikos poveikį

Kibernetinis saugumas

- Vis daugiau finansinių operacijų yra perkeliama į elektroninę erdvę
- Pandemijos metu padidėjo kibernetinių atakų skaičius
- Atsakas – didesnės investicijos sistemų saugumui užtikrinti, tarptautinės ir nacionalinės iniciatyvos galimoms grėsmėms suvaldyti

Finansų įstaigų, patyrusių kibernetinių atakų, dalis

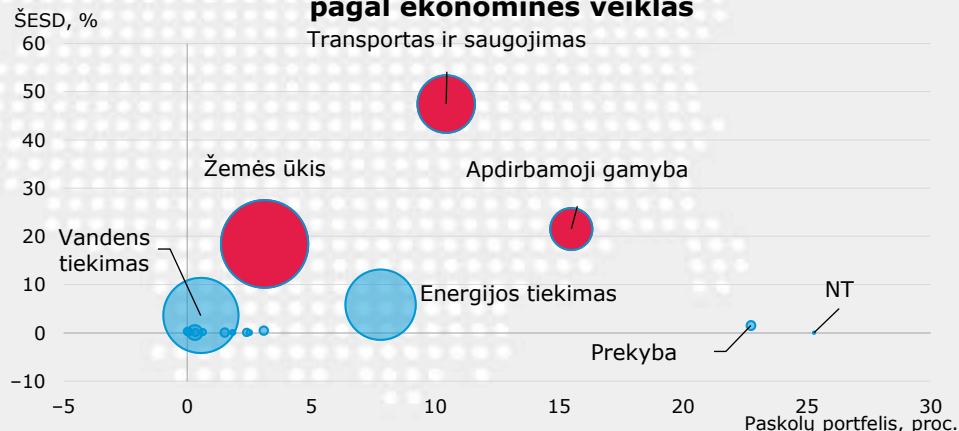

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Klimato kaita

- Daugiausia neužtikrintumo ir iššūkių finansų sistemai kelia pereinamasis laikotarpis
- Jo metu žaliosios ekonomikos paveiks taršiausias įmones, o tai kels iššūkių finansų sistemai
- Fizinė rizika aktualiausia draudimo bendrovėms, bet poveikis finansiniam stabilumui būtų ribotas

Sąryšis tarp skolinimo įmonėms ir įmonių ŠESD emisijų pagal ekonomines veiklas

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas, Eurostatas, Lietuvos bankas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastaba: ŠESD – šiltnamio efektą sukeliančios dujos.

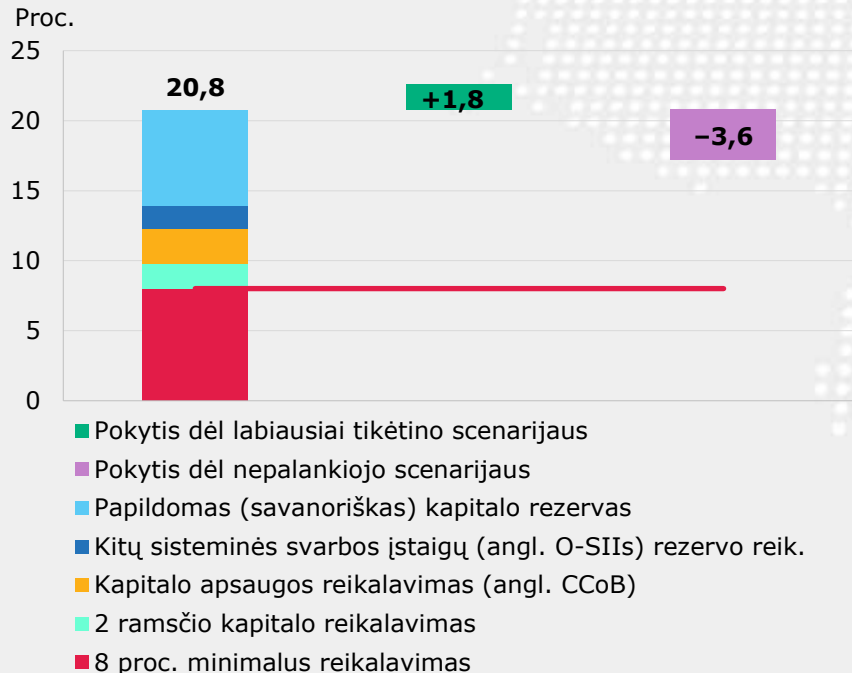
4. _____

Bankų sistemos atsparumas ir priemonės šokui atlaikyti

Testavimas: bankai pasirengę atlaikyti dar vieną ekonomikos šoką

Bankų kapitalo pakankamumo pokytis pagal įvairius scenarijus

Šaltiniai: bankų duomenys ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Nepalankiojo scenarijaus galimos pasekmės bankams (2021–2022 m.)

Paskolų portfelio nuostolingumas siektų apie 4,3 proc.

Veiklos pajamos sumažėtų 16,6 proc.

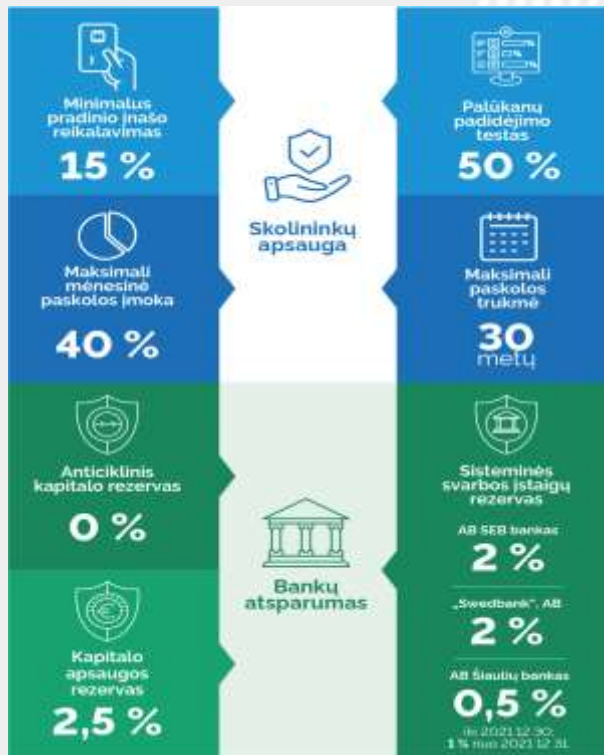
Didesnis ekonomikos nuosmukis galimai sumažintų bankų kapitalo rodiklį per 3,6 proc. p., tačiau bankai vis dar tenkintų reikalavimus su atsarga

BANKŲ LIKVIDUMO TESTAVIMAS: bankai pajėgūs padengti apie 40 proc. indėlių atsiėmimą

Priemonės, švelninančios COVID-19 poveikį ir mažinančios gyvenamojo NT sektoriaus perkaitimo riziką

Lietuvoje galiojančios makroprudencinės politikos priemonės

Priemonės gyvenamojo NT sektoriaus galimo perkaitimo rizikai mažinti

Preliminarių sutarčių, sudaromų pirminėje NT rinkoje, registravimas

Pirminė būsto rinka yra istoriškai aktyvi – naujo būsto pardavimai sudaro 40 proc. sandorių Vilniuje. **Tačiau realiu laiku teikiamų oficialių duomenų trūkumas neleidžia objektyviai vertinti šios rinkos tendencijų.**

NT mokesčio sąrangos peržiūra

NT mokesčio sąrangos peržiūra galėtų padėti sumažinti spekuliacinį NT kainų kilimą ir prisidėti prie stabilesnės NT kainų raidos. **Lietuvos bankas yra pasirengęs aktyviai įsitraukti į diskusijas dėl NT mokesčio sąrangos patobulinimo.**

Sektorinis sisteminės rizikos rezervas būsto paskoloms

Šiuo metu stebima išaugusi būsto paskolų svarba ir nelėtėjantis spartus būsto paskolų portfelio augimas bankų sektoriuje. **Situacijai nesikeičiant, Lietuvos bankas svarstytų taikyti sektorinį sisteminės rizikos rezervą būsto paskolų portfeliui**, kuris didintų bankų kapitalo atsargą su būsto rinka susijusiai sisteminei rizikai.

- 1.** Lietuvos ekonomika viena pirmųjų grįžo į augimo kelią: 2021 m. Lietuvos bankas prognozuoja 5,1, o 2022 m. – 4,1 proc. augimą.
- 2.** Infliacija grįžo į priešpandeminį lygį sugrįžus naftos kainoms ir sutrikus atskirų prekių (žaliavų) tiekimui.
- 3.** Lietuvoje veikiantys bankai reikšmingų nuostolių 2020 m. nepatyrė, geri rodikliai patvirtina gebėjimą net ir nepalankiomis sąlygomis veikti tvariai.
- 4.** Daugelis įmonių prisitaikė prie karantino ribojimų, tačiau dalis įmonių paveiktos labiau, todėl vis dar yra bankrotų padidėjimo tikimybė.
- 5.** Būsto rinka yra atidžiai stebima: stipriai išaugusi būsto paklausa lemia spartėjantį kainų augimą, nors kainų lygis yra paaiškinamas fundamentalių veiksnių.
- 6.** Lietuvos bankas vertina rizikas finansiniam stabilumui ir yra pasirengęs taikyti priemones rizikoms mažinti.

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Ačiū!